

728. Tängby, Lund, Löts sn.

Pl. 66.

Litteratur: A. E. Törnebohm, Några ord till upplysning om bladet »Fånö» (1863), s. 42; P. Pehrsson, En nyfunnen runsten (i: UFT h. 17, 1895), s. 217; R. Odencrantz, Meddelande 1930 (n:r 4570/30, ATA).

Äldre avbildningar: C. M. Bolm, teckning 1880 (ATA); Odencrantz, foto 1930 (ATA).

Den ristade stenen ligger i skogskanten 300 m. S om V. Tängby, 200 m. ÖSÖ om hemmanet Lund. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Fånö».

Den första uppgiften om denna sten finnes på det ovan nämnda kartbladet; den geologiska undersökningen utfördes 1859 och 1862. I beskrivningen till Fånöbladet meddelar A. E. Törnebohm, att en runsten finnes »i skogskanten S.V. om Tängby». Stenen avritas år 1880 av C. M. Bolm, som på bilden antecknar: »En hittills onämnd Ristning.» Femton år senare nämnes stenen av Per Pehrsson i en uppsats i UFT (1895): »En mindre sten låg i en skogsdunge; den var försedd med slingor, men så vidt jag kunde se, utan runtecken. Den var känd af gårdsbrukaren; för ett par tre tiotal år sedan hade där varit någon, som undersökt den och ritat af den.¹ Jag har ej kunnat finna någon anteckning därom i de runurkunder, som stått mig till buds, hvadan dess upptäckt näppeligen blifvit offentliggjord.» Stenen omnämnes slutligen av R. Odencrantz 1930: »I västra sluttningen av skogsbacken SO om Lund.» Odencrantz tillägger: »Blocket är spräckt på längden, varför det väl blifvit kasserat som runsten.»

Grå granit. Den ristade sidans höjd 2,07 m., bredd 1,55 m. Slingorna äro djupt och kraftigt huggna utom i de hårda kvartspartierna. Genom den vänstra delen av ristningsytan går en djup spricka. Stenen har varit föga lämplig som runsten och den har med all sannolikhet aldrig rests; dess rotända är t. ex. endast 30 cm. Några runor ha aldrig huggits på stenen. Snarast skall kanske ristningen uppfattas som ett första försök av en ristare — som en förövning. Att stenen icke har fått slingorna inhuggna under senare tid är nämligen troligt. Ristningar från nyare tid ha en helt annan huggningsteknik än den som utmärker U 728.

729. Ågersta, Löts sn.

Pl. 67, 68.

Litteratur: B 584, L 692, D 1: 67. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 1 (31), Monumenta 4, bl. 23; C. Enbergh, Karta över Hummelsta by 1702 (B/46 7¹ i LSA); N. R. Brocman, Sagan om Ingvar Widtfarne (1762), s. 278; J. G. Liljegren, Run-Lära (1832), s. 83; C. C. Rafn, Runeindskrift i Piræus (1856), s. 165 f.; R. Dybeck, Löths socken (ATA), Reseberättelse 1860, s. 13 f., 1863, s. 16 (ATA), Runa (fol.) h. 1 (1865), s. 13; S. Grundtvig i (Dansk) Historisk Tidsskrift, Bd 5 (1866—67), s. 602; UFT h. 6 (1877), s. 12 f.; G. Vigfusson och F. Y. Powell, Corpus Poeticum Boreale I (1883), s. 370 f., s. 571; Per Pehrsson, Brev till A. Hazelius den 20/4 1894 (avskrift i ATA); E. Brate och S. Bugge, Runverser (ATS 10), s. 130 f.; A. Kock, Anmärkningar till läran om *u*-omljudet (i: ANF 10, 1894), s. 300; O. von Friesen, Anteckningar 1908 (UUB), Upplands runstenar (1913), s. 23, 60, 61, Artikeln Balle (i: Svenskt biografiskt lexikon 2, s. 621), Runorna i Sverige, 3. uppl. (1928), s. 69, Bynamn på de uppländska runstenarna (i: Namn och Bygd 18, 1930), s. 90, Runorna (1933), s. 213; O. Montelius, Sveriges historia till våra dagar 1 (1919), s. 421; E. Brate, Pireus-lejonets runinskrift (i: ATS 20:3), s. 11, Sveriges runinskrifter (1922), s. 78, Svenska runristare (1925), s. 54; H. Brix, Studier i nordisk Runemagi (1928), s. 50 f., Systematiske Beregninger (1932), s. 164 f.; R. Steffen i Svenska litteraturens historia 1 (1929), s. 32; Magnus Olsen, Rúnar er ristur rýnastir menn (i: NTfS, bd 5, 1932), s. 175 f.; G. Mattsson, Konjunktiven i fornsvenskan (1933), s. 20, 123; H. Pipping, Gömda bindrunor (SNF 23:2, 1933), s. 2 f., Bokstavsräkning i runskrift (i: APhS, bd 10, 1935—36), s. 82; A. Lindblom, Sveriges konsthistoria (1944), s. 34; E. Hjärne, Märke, män och mästare (i: Saga och sed 1945), s. 64; Carl J. S. Marstrander, Joruns inskrift på Alstadstenen (i: NTfS, bd 14, 1947), s. 273, 290; Cl. Witthoff, Ågersta-stenen (uppsats för nordiska proseminariet vid Stockholms Högskola 1948, ATA).

¹ Denna uppgift av »gårdsbrukaren» syftar sannolikt på C. M. Bolms besök.